

BAE SİYASETİNDE ABD DÜŞÜNCE KURULUŞLARININ YERİ VE ÖNEMİ

MEHMET RAKİPOĞLU

Kurum Dışı Araştırmacı ORSAM

“

2020 Ocak ayında yayımlanan Ben Freeman'ın Center for International Policy için kaleme aldığı "Foreign Influence Transparency Initiative" isimli raporda ABD'deki düşünce kuruluşlarına en çok destek veren Ortadoğu ülkesi BAE olmuştur. Norveç 27 milyar 681 milyon dolarla birinci, Birleşik Krallık 27 milyar 123 milyon dolarla ikinci sırada yer alırken BAE 15 milyar 406 milyon dolarla üçüncü sırada yer almıştır.

”

Bilindiği üzere düşünce kuruluşları ABD'de bir gelenek olarak dış politika yapım sürecini etkileyen önemli aktörlerin başında gelmektedir. Bununla birlikte düşünce kuruluşları aktörler arası ilişkileri etkileyebilecek yayınlar yaparak kamuoyunu ve siyaseti etkileyebilir. Örneğin, ABD'de Atlantic Council gibi birçok düşünce kuruluşu Do-

nald Trump'ın kazandığı seçimlerdeki Rusya etkisiyle alakalı birçok yayın yayımlamıştır. Söz konusu yayın politikası ABD'deki siyasetçilerin ve kamuoyunun Rusya algısını doğrudan etkilemektedir. Nitekim mezkûr yayınların erişimi açıktır. Benzer şekilde Çin bağlamında da birçok düşünce kuruluşu ve akademik yayın yapan dergiler yayınlara başvurmaktadır. Bu anlamda başta Foreign Policy, Foreign Affairs gibi yüksek tirajlı dergiler olmak üzere birçok Amerikan merkezli dergi ve düşünce kuruluşu Çin'in Doğu Türkistan'daki insan hakları ihlallerini dile getiren yazılar yayımlamaktadır. Fakat bu yayınların siyasal bir yönünün olduğu söylenebilir. Nitekim Çin'in Doğu Türkistan damarını kaşıyan bu yazılar, ABD-Çin rekabetinin Pekin lehine kaydığı dönemden itibaren daha fazla yayımlanmaya başlamış ve tedavüle girmiştir. Dolayısıyla ABD "demokrasi ve insan hakları" gibi ilkelerine sadıqlığından ötürü bu yayınlara başvurmamakta aksine Çin'i sıkıştırmak adına düşünce kuruluşlarında paneller düzenleterek veya dergilerde Çin aleyhine propaganda yürüterek Pekin ile mücadeleyi başka bir boyuta taşımaktadır. Benzer bir taktiğin Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) tarafından ABD'ye yönelik izlendiği

söylenebilir. Bu anlamda BAE, ABD'nin önde gelen düşünce kuruluşlarını fonlayarak Washington'da emirlik politikalarını daha etkili kılmaya çalışmaktadır. Bu düşünce İsrail yandaşlığını, demokratikleşme karşıtlığını, İslami hareketleri bastırmayı ve Türkiye-Katar düşmanlığını içermektedir.

FON DEVİ BAE

Suriye'de PKK/PYD ile iş birliği ve Beşar Esad ile normalleşme, Libya'da darbeci Halife Hafter ile ortaklık, Mısır ve Sudan'da darbe, Tunus'ta anayasal-popülist darbe siyaseti güden BAE, ABD'deki birçok düşünce kuruluşunda eleştirilerden uzak bir karneye sahiptir. Bu anlamda BAE, 2020'de ABD'deki düşünce kuruluşlarıyla en az 85 kez irtibata geçerek imajının tazelenmesi adına lobicilik faaliyetleri yürütmüştür. Ayrıca iddialara göre 2016-2018 arası BAE, ABD'deki birtakım düşünce kuruluşlarına 3,5 milyon dolar fon ayırmış ve bu kuruluşları gayrimeşru kampanyalara alet etmiştir. Rusya ve Çin gibi aktörlerin ABD siyasetine dâhil olmasını veya mezkûr aktörlerin ABD ile mücadelelerinde aleyhlerine yazıların yayımlanmasını sağlayan düşünce kuruluşları söz konusu BAE olunca büyük ih-

timalle aldıkları finansal destekten ötürü sessizleşmektedir. Nitekim 2020 Ocak ayında yayımlanan Ben Freeman'ın Center for International Policy için kaleme aldığı "Foreign Influence Transparency Initiative" isimli raporda ABD'deki düşünce kuruluşlarına en çok destek veren Ortadoğu ülkesi BAE olmuştur. Norveç 27 milyar 681 milyon dolarla birinci, Birleşik Krallık 27 milyar 123 milyon dolarla ikinci sırada yer alırken BAE 15 milyar 406 milyon dolarla üçüncü sırada yer almıştır.

BİR DÜŞÜNENİN KURULUŞU

BAE, ABD'de özellikle Ortadoğu bağlamında projeler üretip siyaset yapıları etkileyen düşünce kuruluşlarını fonlamaktadır. BAE'nin ekonomik gücüyle yönlendirdiği bu düşünce kuruluşlarının birçoğu İsrail yanlısı, aşırı sağcı ve İslamofobinin merkezi hâline gelmiş kurumlardır. Benzer kurumların özellikle Almanya, Fransa ve Hollanda'da var olduğunu da unutmamak gerekmektedir. Bu anlamda BAE'nin gerek ABD gerekse Avrupa'daki aşırı sağ ve İslamofobik akımları Türkiye karşıtlığı noktasında kullandığı söylenebilir. BAE'nin ABD'de desteklediği ve yayın politikasını yönlendirdiği düşünce kuruluşları arasında The Washington Institute for Near East Policy ve The Middle East Institute vardır. İçerisinde bir takım FETÖ iltisaklı isimlerin de barındığı bu düşünce kuruluşlarından Middle East Institute 2016-2017 yılları arasında BAE'den 20 milyon dolar almıştır. Abu Dabi yönetimi düşünce kuruluşundan PR kampanyası yaparak ABD'deki

BAE imajını şekillendirmesini istemektedir. 1946'da kurulan ve Washington dış politika yapım sürecinde etkili olan bu düşünce kuruluşu, BAE'nin bazı eylemlerini meşrulaştırmaktadır. Yemen ile ilgili panel yapılmasına rağmen gerek Suudi Arabistan'ın insan hakları ihlalleri gerekse BAE'nin Yemen'deki el-İslah Partisi liderlerine yönelik suikastlarından bahsedilmemektedir. Dolayısıyla Vakfın Başkanı Paul Salem'in bağımsız oldukları yönündeki açıklamaların yeterince kayda değer olmadığı görülmektedir. Nitekim kuruluş doğrudan Suudi Arabistan adına çalışan Fahad Nazer'in Cemal Kaşıkçı cinayetinde parmağı olduğu CIA raporu ve BM görüşleriyle netleşen Suudi Arabistan Velihaht Prensi Muhammed bin Selman'ın imajını parlatan yazılarını yayımlamıştır.

BAE ile iltisaklı bir diğer düşünce kuruluşu ise The Center for American Progress. Bu kurum İsrail'i açıktan eleştirmeyi resmen yasaklayan bir kuruluştur. Fakat The

Intercept'e göre 2017'de BAE ile ilişkileri bozulmuştur. Bu kurumun düşük tempoda BAE ile ilişkilerini sürdürdüğü iddia edilmektedir. BAE'nin desteklediği düşünce kuruluşlarından biri olan Hudson Enstitüsü tarafından düzenlenen etkinliklerde dikkat çeken bir nokta BAE destekli diğer kurumlarla aynı temaların işlenmesidir. Örneğin 23 Ekim 2017'de düzenlenen bir konferansta Katar ve İhvan terör ve radikallikle ilişkilendirilmeye

çalışılmıştır. BAE'nin fonladığı bir diğer kuruluş Demokrasileri Savunma Vakfıdır (The Foundation for the Defense of Democracies). 23 Mayıs 2017'de Katar'ın terörle iltisaklandırıldığı bir konferans düzenleyen İsrail yanlısı ve BAE destekli bu vakfın çalışanlarının BAE'nin Washington büyükelçisi ve BAE'nin ABD'deki lobi faaliyetlerinin kurucusu-bir numaralı ismi Yusuf el-Uteybe ile doğrudan ilişkisi olduğu belirtilmektedir.

Dahası GlobalLeaks adı altında basına sızan mailler el-Uteybe'nin BAE adına ABD'de nasıl lobcilik faaliyetleri yaptığını dair önemli bilgileri ortaya koymaktadır. Bu anlamda el-Uteybe, Vakfın Başkanı Mark Dubowitz ve kıdemli danışman John Hannah'ı davet ettiği bir program sonrası attığı mailde kendilerini işe aldıklarını belirtmiştir. BAE adına çalışan bu kuruluş Abu Dabi'nin dış politika ajandasını meşrulaştırmaya çalışmaktadır. Örneğin, kurum çalışanı Hannah 15 Temmuz darbe girişiminden tam 1 ay önce 15 Haziran 2016'da Foreign Policy dergisinde, "Erdoğan gibi bir sorunu nasıl halledersin" başlıklı yazısında Türkiye'de askerî yönetimin gelmesi gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla BAE'nin bir düşünce kuruluşunu destekleyerek gerek Katar gerekse Türkiye karşıtı siyaseti ABD'de yaymaya çalıştığı görülmektedir.

Bir başka örnek Center for a New American Security isimli düşünce kuruluşudur. BAE bu kuruluşu ABD'den İnsansız Hava Aracı (İHA) tedarik etmek için yayın yapması adına 2016'da 250.000 dolar vermiştir. 2007'de Clinton yönetimindeki emekli isimler tarafından kurulan bu kuruluş, 12 Temmuz 2016'da bu meblağı almıştır. Barack Obama döneminde üst düzey Pentagon yetkilisi olan Michele Flournoy ile anlaşılan BAE, İHA satışını meşrulaştıran makale yazılması için düşünce kuruluşuna ödeme yapmıştır. Düşünce kuruluşunun başkanı olan Flournoy'a BAE Büyükelçiliği tarafından yapılan ödemenin faturası basına sızmıştır. BAE Aspen Institute isimli kuruluşa ise 5 milyon dolar bağışlamıştır ve 2014'ten beri BAE ile iş

birliği hâlinde bu kuruluş bazı etkinlikler düzenlemektedir. Benzer bir kurum The American Enterprise Institute for Public Policy Research'dür. ABD Jacobin dergisine göre, bu kurum İsrail dış politika tercihlerini savunmakta ve meşrulaştırma adına propaganda yapmaktadır.

“
BAE demokratikleşme ve İslami hareketlere karşı başlattığı savaşta ABD'deki düşünce kuruluşlarını da araçsallaştırarak Türkiye, Katar, Müslüman Kardeşler ve İslami Direniş Hareketi (Hamas) gibi aktörlerin imajını zedelemeye çalışmaktadır. Dolayısıyla BAE'nin ABD'deki desteklediği düşünce kuruluşlarının bir diğer ortak noktası Türkiye, Katar aleyhine propaganda yapan yayınlara yer verilmesi.

”
Atlantic Council'in son yayımlanan finans raporunda BAE'nin Washington Büyükelçiliğinin 2019-2020 arasında düşünce kuruluşunun organizasyonlarına 1 milyon dolar bağışladığını ortaya koymaktadır. Bu aslında yeni bir gelişme değildir. Bu kuruluşu 2014-2018 arası da 4 milyon dolar bağış yapmıştır. BAE bu kuruluş aracılığıyla Global Energy Forum'un 4.zirvesine katılma fırsatı bulmakta ve böylece Abu Dabi National Oil Company gibi şirketlerin iş birliği alanlarını genişletmektedir. Dolayısıyla lobinin ekonomik boyutu da söz konusudur. Atlantic Council bu skandal sonrası BAE'yi eleştiren

ifadelere yer verdiklerini dile getirir de kurumun yayınlarına bakıldığında farklı bir hikâyeden bahsetmek mümkündür.

Dolayısıyla ABD'deki birçok “düşünce kuruluşu”nun BAE tarafından fonlandığı görülmektedir. Mezkûr düşünce kuruluşlarının birçok ortak noktasından bahsedilebilir. Bunlardan ilki ve en önemlisi BAE'nin lobcilik faaliyetlerinin başladığı 2008 yılıyla yakından alakalıdır. Bu anlamda BAE'nin Washington Büyükelçisi Yusuf el-Uteybe Abu Dabi'nin Washington'daki lobcilik faaliyetlerinin artmasına neden olmuştur. İkinci ortak nokta bu kurumların İsrail yanlısı yayın politikasını benimsemiş olmalarıdır. 2020 Eylül ayında BAE-İsrail normalleşmesi öncesi de iki ülke arasında yakın iş birliği olduğunu ortaya koyan bu yayın politikası BAE ve İsrail'in ABD siyasetini etkileme noktasında da ortaklaşa hareket ettiğini doğrulamaktadır. Üçüncü nokta BAE'nin yaklaşık on yıldır inşa etmek istediği bölgesel düzenle alakalıdır. BAE demokratikleşme ve İslami hareketlere karşı başlattığı savaşta ABD'deki düşünce kuruluşlarını da araçsallaştırarak Türkiye, Katar, Müslüman Kardeşler ve İslami Direniş Hareketi (Hamas) gibi aktörlerin imajını zedelemeye çalışmaktadır. Dolayısıyla BAE'nin ABD'deki desteklediği düşünce kuruluşlarının bir diğer ortak noktası Türkiye, Katar aleyhine propaganda yapan yayınlara yer verilmesi. Sonuç olarak BAE'nin Trump dönemindeki kadar rahat olmasa da Türkiye ve Katar karşıtı siyaseti lobcilik ve düşünce kuruluşları üzerinden sürdüreceği tahmin edilebilir. ■